

Helge Sunde

STØL I DAGLEG DRIFT

Framleis er det stølsdrift i KVASSDALEN, slik det har vore i meir enn to bundre år. Såleis bar dalen ikkje fått gro til med kratt og skog, men er open og lys. Det er ikkje mange slike stølsområde i drift i Hordaland lenger.

Stølsområdet Holo i Kvassdalen ligg tett attmed riksvegen like før oppstiginga i lange hårnålssvingar mot Vikafjellet. Ein kan titt sjå geiter langs vegen, viktigaste bufeet på stølane, og det er sal av ekte geitost på staden. Det er den næringsrike fylligrunnen og rikeleg med lausmassar som gjer det fruktbart å støla her. Istidsbreane la att mykje morenemateriale, og elva har bygd opp låge terrassar på den heller flate dalbotnen. I dei bratte dalsidene ligg store mengder rasmateriale, mest frå snøskred.

Opp gjennom tidene har dyra frå gardane

lenger nede i dalen kome til Holo sommarsiid for å gjera seg feite og produsera nok mjølk til stort sal av smør og ost. På dette viset kunne det òg haustast mykje vinterfør på dei urørde heimebøane når sommaren var over.

Holo er typisk for dei gamle vestlandsstølane: Husa er samla inst på flata, der lengst er ope og dyra har beita ned graset. Mellom bratte fjellskråninga ligg dalbotnen med freistande beitemarker av gras og lyng. Lenger oppe er det parti med småskog av

Trefingerurt. (Jan Rabben)

bjørk, men snøskred og ustabil jord gjer at skogen vantar mange stader. Fleire bregnar klarar seg likevel godt på rasmarka og veks i enorme mengder, slik som smørtelg og fjellburkne.

Slik det er i mange stølsområde, har vegetasjonen i Holo innslag av både lågland og høgfjell, men framfor alt er det omfanget av beiting som avgjer plantelivet i dalen. Det er til dømes berre dei mest hardbalne plantene engsyre, kvitklover, nesle og ulike gras- og storrtartar som greier seg gjennom beitinga, nedtrakkinga og den harde gjødslinga på sjølvet setervollen. Nedst i fjellskråninga blir det òg beita, men presset er ikkje så hardt, og fleire artar trivst. Her veks hardhausane frå setervollen saman med fjellplantene setermjølke, trefingerurt og brearve. Der dyra ikkje beitar, veks det meir lyng, slik som blålyng, krekling og blåbær.

VILLREIN PÅ VIKAFJELLET

I fjellområda mellom Voss/Vaksdal og Sognefjorden lever den største villreinstamma i Hordaland - utanfor Hardangervidda. FJELLHEIMEN VILLREINOMRÅDE har meir enn 500 dyr. Stølsbeimsreinen har vist seg langt lettare å kontrollera enn villreinen på Hardangervidda. Det tyder på at dyremengda samsvarar nokså godt med næringsgrunnlaget. Dyra er såleis òg i god kondisjon.

Dei ti første tamme reinsdyra vart sette ut i 1930. Vossestrand reindsdyrlag organiserte tilbakevendinga av urdyret i desse fjella. Langt tidlegare, i 1848, måtte den opphavlege villreinen vika for menneska. Oppsitjarane på gardane kravde då at villreinen måtte vekk, ettersom dei meinete han trekte til seg ulv.

Det finst i dag små reinflokkar tre-fire andre stader i Voss kommune, mellom anna i fjella mellom Teigdalen og Eksingedalen og i fjella sør for Voss. Ein av desse flokkane blir forvalta som tamrein, resten som villrein med jaktkvotar og jakttider.

Villrein i fjella på vestsida av Vikafjellsvegen, nær fylkesgrensa. (Helge Haukeland)